

Eiropas Savienībai ir vajadzīga zemes reforma, lai apturētu lielo lauksaimniecības uzņēmumu centienus pārņemt mazās saimniecības.

Autors: Antonio Onorati, Euobserver

Ņemot vērā pieaugošo zemes uzpirkšanu un spekulāciju ar zemi, Eiropas Komisijai turpmākajos mēnešos politiskajā darba kārtībā ir jāiekļauj kopēja zemes pārvaldības sistēma, lai nodrošinātu lauksaimnieku nākotni un aizsargātu iedzīvotāju labklājību. Ņemot vērā situācijas steidzamību, Eiropas Koordinācijas organizācijas Via Campesina lauksaimnieki ir sagatavojuši savu Eiropas direktīvas priekšlikumu, kas martā tika iesniegts Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta pārstāvjiem un Eiropas Parlamenta deputātiem.

Dabas resursu, piemēram, zemes, ūdens un sēklu, aizsardzība ir sabiedrības vispārējo interešu priekšnoteikums, saskaroties ar ārkārtas situācijām klimata, vides un sociālajā jomā. Nesen Francijā notikušās demonstrācijas pret plānotajiem ūdens megabaseiniem lielo agrofirmu vajadzībām (kamēr lauksaimnieki, aktīvisti, iedzīvotāji un Eiropas Parlamenta deputāti no Zaļo partijas uzskata to par "ūdens sagrābšanu", Francijas lauksaimniecības ministrs Žuljēns Denormandī (Julien Denormandie) to uzskata par gudru ūdens apsaimniekošanu.) un no tiem izrietošā policijas vardarbība pret demonstrantiem ir tikai viens no piemēriem tam, kā iedzīvotāji arvien aktīvākāk rīkojas, lai aizsargātu kopējās intereses pret privātiem uzņēmumiem un valdībām, kuru prioritāte ir peļņa, nevis cilvēki.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme aizņem 38 % ES teritorijas, un, tā kā uzmanība tiek pievērsta cīņai ar klimata pārmaiņām un Eiropas lauksaimniecības ilgtspējības veicināšanai, Eiropas politiskajā dienaskārtībā arvien vairāk uzmanības tiek pievērsta zemei, kas ir daudzu aktuālu lauksaimniecības un sabiedrības jautājumu centrā.

Eiropas Parlaments un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja jau ir aicinājušas Eiropas Komisiju ieviest zemes pārvaldības sistēmu, un tiesības un pienākumi aizsargāt zemi ir izklāstīti tādos starptautiskos dokumentos kā ANO Deklarācija par lauksaimnieku un citu lauku apvidos

strādājošo cilvēku tiesībām un CFS Brīvprātīgās pamatnostādnes par zemes, zivsaimniecības un mežu īpašuma tiesību atbildīgu pārvaldību.

Eiropas zemes politikas trūkums nav saskaņots ar citiem ES politikas mērķiem, un tam ir liela nozīme, ka lauksaimniekiem nākotnē nebūs piekļuves zemei. Tas arī izraisa bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, palielina siltumnīcefekta gāzu emisijas lauksaimniecībā un pesticīdu izmantošanu, kā arī kopumā apgrūtina Eiropas un pasaules iedzīvotāju piekļuvi pietiekamam daudzumam veselīgas pārtikas.

Saskaņā ar pētījumu, kas veikts pēc Eiropas Parlamenta AGRI komitejas pieprasījuma, līdz 2040. gadam Eiropas Savienība varētu zaudēt vēl 6,4 miljonus saimniecību, tādējādi visā ES kopumā paliks aptuveni 3,9 miljoni saimniecību (samazinājums par 62 % salīdzinājumā ar 2016. gadu).

Dati liecina, ka Eiropas lauksaimnieku kopums noveco: vairāk nekā puse no visiem lauksaimniekiem tuvāko 10 gadu laikā sasniegs pensijas vecumu. Bet kas turpinās apstrādāt zemi?

Tikai 11 procenti lauksaimnieku ir jaunāki par 40 gadiem, un jaunākās paaudzes saskaras ar daudzām grūtībām, lai kļūtu par zemkopjiem. Tajā pašā laikā zemes finansiālā vērtība piesaista aizvien vairāk investoru, kas nav lauksaimnieki un kurus vairāk interesē peļņas palielināšana, nevis pārtikas audzēšana. Tāpēc ir ļoti svarīgi atvieglot piekļuvi zemei, īstenojot taisnīgu zemes īpašumtiesību politiku.

Pašlaik uzņēmumi var monopolizēt un ļaunprātīgi izmantot zemi, lai palielinātu peļņu, un brīvai kapitāla aprītei tiek piešķirta lielāka prioritāte nekā tam, lai nodrošinātu, ka uzņēmumu darbība ir ilgtspējīga, atbildīga vai likumīga.

Lielie lauksaimniecības uzņēmumi - īstermiņa peļņa

Līdz ar to saimniecības kļūst arvien lielākas, un šī pāreja uz lielākiem, rūpnieciskiem modeļiem ļauj starptautiskiem uzņēmumiem palielināt savu īstermiņa peļņu, vienlaikus radot ilgtermiņa izmaksas lauksaimniecības darbiniekiem, dzīvniekiem, vietējiem iedzīvotājiem un visai planētai. No veselības problēmām, kaitējuma videi, pārtikas kvalitātes pasliktināšanās, pesticīdu lietošanas palielināšanās, augsnes kvalitātes degradācijas, piesārņojuma un dzīvnieku labturības

samazināšanās, ietekme uz sabiedrību tiek ignorēta, lai piepildītu dažu indivīdu kabatas.

Tomēr, ja Eiropas Komisija politiskajā darba kārtībā iekļautu zemes pārvaldības sistēmu, piemēram, zemes direktīvas veidā, tā liktu dalībvalstīm uzņemties atbildību par valsts politikas īstenošanu, lai nodrošinātu, ka zeme tiek izmantota sabiedrības vispārējās interesēs, nevis kā jebkura cita prece. Daudzās valstīs, jo īpaši Austrumeiropā, Eiropas tiesību aktu trūkuma dēļ nav skaidrs, kādus pasākumus valstis var īstenot, lai regulētu zemes tirgu, nesaskaroties ar turpmāku Eiropas Savienības rīcību.

Iespējams, Eiropas iedzīvotājus visvairāk satrauc fakts, ka Eiropas politika - un līdz ar to arī nodokļu maksātāju nauda - finansē un veicina videi nelabvēlīgu zemes koncentrāciju.

Piemēram, Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) subsīdijas tiek maksātas par hektāru, mudinot uzņēmumus un lauksaimniekus uzskatīt zemi par aktīvu un spekulēt ar pēc iespējas vairāk zemes, lai saņemtu vairāk naudas. Ir tikai daži ierobežojumi attiecībā uz to, kā šī zeme jāizmanto. Bez tam ES pārstāvji bieži apgalvo, ka zemes īpašumtiesību regulējums ir dalībvalstu kompetencē, taču saskaņā ar ES dibināšanas līgumiem ES varētu rīkoties un sniegt norādījumus, kā apturēt zemes koncentrāciju un atvieglot mazo un vidējo lauksaimnieku piekļuvi zemei - ja vien būtu politiskā griba.

Lai gan pastāv valstu iniciatīvas veidot principiāli atšķirīgas zemes sistēmas, bieži vien pašreizējais regulējums kavē šīs iniciatīvas, nevis atbalsta tās. Visos gadījumos, izņemot dažus, dalībvalstis nav pietiekami pievērsušās zemes pārvaldības jautājumam. Zemes direktīva noteiktu kopīgus mērķus visā Eiropā, vienlaikus ļaujot dalībvalstīm īstenot politiku, kas vislabāk atbilst to apstākļiem.

Lauksaimniecība, vide un tirgi ir galvenās ES kompetences jomas, un zeme ir katras no šīm jomām pamatfaktors. Mums ir kopējs lauksaimniecības tirgus, bet nav kopēju noteikumu par lauksaimniecības struktūrām, kas palielina iekšējo nevienlīdzību un negodīgu konkurenci, kā arī neļauj īstenot pietiekamus pasākumus, lai sasniegtu klimata un lauksaimniecības mērķus.

Tāpēc, ņemot vērā zemes ierobežoto, īpašo un izņēmuma raksturu, Eiropas iestādēm ir būtiska nozīme tās regulēšanā un aizsardzībā. Tā kā to atzīst arī citas ES iestādes un starptautiskie juridiskie dokumenti, ir pienācis laiks Eiropas Komisijai uzņemties šo uzdevumu, lai aizsargātu gan lauksaimniekus, gan iedzīvotājus.

Autora biogrāfija

Antonio Onorati ir Itālijas lauksaimnieks Lacio reģionā un Eiropas Koordinācijas Via Campesina (ECVC) biedrs, kas apvieno Eiropas zemnieku, mazo un vidējo lauksaimnieku un lauksaimniecības darbinieku arodbiedrības un organizācijas. ECVC veido 31 valsts un reģionālā lauksaimnieku organizācija no 21 Eiropas valsts.